

z kapitalistických armád

Major PhDr. Jan Eichler, CSc.

Politická charakteristika francouzské armády

Francie patří nejen mezi nejvýznamnější státy kapitalistického světa, ale také mezi ty, ve kterých hraje velmi důležitou úlohu armáda a vojenská politika. Armáda je dlouhodobě nástrojem prosazování zájmů vládnoucí třídy jak ve vnitřní, tak i v zahraniční politice. Má sice ve společnosti velice specifické postavení, nicméně je společenským vývojem ve své zemi ovlivňována a sama jej také různými způsoby zpětně ovlivňuje.

V současné době se vliv celospolečenského vývoje na armádu projevuje v rovině celospolečenských změn doprava a zesíleného antikomunismu.

Změny doprava se odrážejí v nástupu pravicových stran a krajní pravice v politické oblasti a prosazování neoliberalismu v ekonomické a sociální politice vlády. Vyúsťují v rozsáhlé tažení proti dědictví předchozí levicové vlády Socialistické strany, v denacionalizaci zestátněných podniků, v odbourávání dříve prosazených decentralizačních dekretů, v tvrdý postup proti stávkujícím, v odbourávání politických svobod.

Změny v politické mentalitě Francouzů

Ve Francii výrazně zesílil antikomunismus. V zemi, kde komunistická strana byla po skončení 2. světové války nejsilnější politickou stranou a kde ještě před deseti lety volil komunisty každý pátý volič, se dnes ukazuje, že „je bezpochyby těžší být komunistou nežli být socialistou nebo kapitalistou. Být komunistou, to vyžaduje více přesvědčení a možná i více odvahy“. (Viz: Cotteret J.-M., Mernet G.: La bataille des images. Paris 1986, s. 87.) Klesá popularita Francouzské komunistické strany i jejich jednotlivých představitelů. Mnohé výzkumy veřejného mínění ukazují, že generální tajemník strany G. Marchais je jedním z nejméně oblíbených politiků ve Francii a že u většiny dotazovaných převažují záporné názory na jeho osobu. V rámci vývoje politické mentality Francouzů je spolu se silícím antikomunismem velmi závažným jevem také vzrůstající podpora krajní pravice, představované Národní frontou Jeana-Marie Le Pena. Nástup tzv. jevu Le Pen na politickou scénu ukazuje, že situace dlouhodobě ekonomické a sociální kri-

ze ovlivnila politické smýšlení Francouzů v následujících dvou hlavních směrech:

1. Především je to nacionalismus a nenávisť k cizincům, zejména pak vůči jiným rasám. Dále je to skutečnost, že Francouzi více než v minulosti oceňují energickou formu ústního projevu, spojenou s výraznou mimikou a gestikulací, oceňují tvrdé formulace, které jsou ve Francii nazývány jako „svalnaté“ a také to, když někdo dokáže svým projevem nahanět strach. Jean-Marie Le Pen v těchto dvou hlavních směrech ovlivnil lidi z nejrůznějších socio-profesionálních vrstev francouzské společnosti, lidí, kteří se donedávna hlásili k nejrůznějším stranám tzv. tradiční pravice i ty, kteří volili socialisty. V některých případech dokonce získal na svoji stranu i bývalé voliče komunistické strany. Uvedl tak do pohybu motivy a názory, které ještě donedávna zůstávaly pod povrchem projevů politické mentality nejrůznějších vrstev francouzské společnosti. Zaktivizoval především nacionalismus, nenávisť k cizincům a podporu myšlenky „vlády silné ruky“. Nasazení „karty Le Pen“, se zatím osvědčuje; v loňském roce Le Pen měl na svém kontě 15 bodů oblíbenosti ve veřejném mínění Francie, zatímco např. generální tajemník FKS G. Marchais měl pouze 10 bodů.

2. Politická mentalita příslušníků francouzské armády je ovlivňována rovněž dlouhodobě formovanými názory na jednotlivé státy světa. O mnoha státech světa a především o státech socialistických a o rozvojových zemích s pokrokovou orientací mají Francouzi velice zkrácené představy, dané neznalostí světových dějin a neznalostí politického zeměpisu světa. Na základě toho jsou velmi snadno zmanipulovatelní. Dlouhodobé působení francouzské propagandy totiž spočívá na tom, že neinformuje o pozitivních a úspěšných vývoji těchto zemí, nýbrž výlučně o jejich problémech a některých chybách, které pak navíc zveličuje a vydává za zákonité a socialismu vlastní. Obraz o socialistických zemích je pak zkrácený v silně negativním směru. A pokud je to známeno vnitropolitickým antikomunismem, jde o velice závažný jev morálního politického stavu obyvatelstva Francie, o jev, který se samozřejmě promítá také do mentality příslušníků ozbrojených sil. Averte vůči komunistické straně je pak spojována s nepřátelstvím vůči státům, ve kterých jsou u moci komunistické strany.

Pro Francouze je typické, že ve své většině nadále věří tomu, že nositelem válečného nebezpečí a destabilizace mezinárod-

ní situace je SSSR spolu s ostatními státy Varšavské smlouvy. Francouzská buržoazní propaganda se při antisovětském ovlivňování politického vědomí obyvatelstva země spoléhá především na to, že Francouzi mají neúplné a zkrácené představy o vnitřní i o zahraniční politice SSSR. O mírových návrzích současného vedení KSSS a SSSR nejsou pravdivě informováni, protože buržoazní sdělovací prostředky jim předkládají pouze útržky těchto návrhů a doplňují je zúženým pohledem vlastních komentářů. Na základě toho přetrvává nedůvěra i vůči novému sovětskému vedení. Z toho vyplývá, že nebude snadné dosáhnout, aby Francouzi postupně pochopili, že politika SSSR a států Varšavské smlouvy má mnohem širší souvislosti, než jak ji interpretuje buržoazní propaganda.

Pro současnou Francii je typická snaha vládních kruhů o to, aby změny doprava a antikomunismus nezůstaly omezeny pouze na obyvatelstvo, nýbrž aby se co nejvíce prosadily také ve vědomí všech kategorií vojáků: Ministr obrany Giraud to vyjadřuje slovy: „Musí být využito všech možností k tomu, abychom mladé Francouze přesvědčili o nezbytnosti naší vojenské politiky a o významu morálního faktoru ve složitém a nejistém světě.“ (Armées d'aujourd'hui, č. 117, s. 20.) I když se obsah vládních záměrů zahluje do všeobecných formulací, je jasné, že cílem působení na veřejnost i na příslušníky ozbrojených sil je formovat morální profil příslušníků ozbrojených sil na základě hodnot současné vládní politiky, tedy na základě vyhraněného antikomunismu, nenávisť vůči socialistickým státům a na základě kladného vztahu ke společenskému zřízení Francie.

Sborový generál Raymond Boissau zdůrazňuje, že jde o to působit nejenom na vojenskou, nýbrž také na civilní mládež předvojenského věku a vychovávat ji „ke smyslu pro občanské povinnosti a k občanské uvědomělosti“. Tato výchova spočívá na dvou základních předpokladech — jde jednak o to, aby mladí Francouzi „všeobecně uznávali morální a materiální hodnoty“ společnosti, ve které žijí, jednak o to, aby v nich byl vypěstován „pocit oddanosti každého jednotlivce těmto hodnotám“ (bliže viz: Défense nationale, č. 3/1987, s. 7). K naplňování těchto předpokladů je rozvíjeno rozsáhlé a soustředěné působení na základních, středních a vysokých školách s cílem vést mladé Francouze k souhlasu s výstavbou a neustálou modernizací ozbrojených sil a s vojenskou službou. Přitom se zdůrazňuje, že vojenská služba je svou

podstatou záležitostí občanskou a nikoli vojenskou.

Vztah vojáků k politice

Generál le Borgne, ve Francii velice uznávaný odborník na otázky vztahů mezi armádou a společností, vyjadřuje stanovisko, že vojáci sice nechťejí příliš „politikařit“, ale zároveň také nechťejí stát stranou a připustit, aby na ně nebyl brán ohled. Zdůvodňuje to tím, že roste-li význam ozbrojených sil jakožto nástroje a prostředku zahraniční a vnitřní politiky Francie, pak musí také narůstat jejich úloha jakožto aktivního subjektu politiky.

Přístup vojáků k politickému dění ve Francii vymezuje generál le Borgne takto: „bude převládat přístup z pozic vojáka-občana, ale zároveň s tím se bude i nadále uplatňovat přístup typický pro vojenské profesionály. Přístup vojáka-občana je vysvětlován tak, že voják se musí cítit jako jeden z příslušníků „národa ve zbrani“, jako občan, který se po určitou nezbytnou dobu připravuje k obraně své vlasti“. Proto se tolik zdůrazňuje, že „posláním armády je sloužit národu. Jejím posláním je připravovat se na obranu vlasti a nejvyšších zájmů národa a v případě potřeby ji i zajišťovat“. **Ve skutečnosti jde tedy o to, zabránit tomu, aby si vojáci základní služby uvědomili třídní charakter a poslání francouzské armády a rozpor její přípravy s pokrokovými zájmy a tradicemi naprosto většiny francouzského národa.**

Přístup z pozice vojenských profesionálů spočívá především v tom, že zejména vojáci z povolání a s nimi pak i vojáci základní služby si budou i nadále udržovat neustálý odstup od událostí ve vnitropolitickém životě státu. Jde o to, aby armáda nebyla zatěžována a oslabována vnitropolitickými aférami a skandály. Jednu z posledních zkušeností v tomto směru se stal skandál Greenpeace, který vyprovokovaly pravice strany proti socialistickému ministru obrany Hernumu a do kterého byly zataženy speciální služby francouzské armády. Vojákům z povolání tedy jde o to, aby armáda „vždy měla patřičný odstup od případných politických komedií a scén“ [Défense nationale, č. 2/1987, s. 36].

Izolovanost vojáků od politického dění ve Francii je vypočítána především na to, aby byla co nejvíce omezena možnost kontroly armády politickými institucemi. Jde o to, aby v bojové přípravě a především pak v ideovém zpracovávání byli vojáci z povolání takřka svými pány, aby se v tomto směru ze své činnosti museli co nejméně zodpovídat. Jde také o to, aby

mohly být dále udržovány a zdokonalovány profesionalizované jednotky (zejména pak svazky FAR). Ty jsou a nadále budou připravovány a ideově zpracovávány zcela jinak než vojáci základní služby. Základem jejich přípravy je teze, kterou vyjádřil již generál de Gaulle ve své knize K profesionální armádě slovy, že profesionálové musí mít „natolik silný vojenský duch, aby šli do boje bez toho, že by museli být nějak zvláště motivováni“. Právě tato teze totiž i v současnosti výborně odpovídá stále častěji vznášejícím požadavkům, aby intervenční síly francouzské armády byly tvořeny „tím nejlepším z řad francouzské mládeže“ a aby právě ony prosazovaly zájmy Francie kdekoli ve světě.

Izolovanost vojáků od politického dění však není a nebude absolutizována. Vojáci z povolání nechťejí být pasivním nástrojem ovládaným střídajícími se koalicemi vládních stran. Chťejí také mít možnost zpětného vlivu na politické dění Francie a uplatňovat ji v době, kdy by považovali za ohrožené základy státního zřízení. Generál le Borgne to vyjadřuje slovy: „Vojáci, kteří jsou podřízeni politikům, vyžadují, aby politikové zodpovědně přistupovali k řešení tak závažných záležitostí, jakými jsou zejména válka a příprava na ni. Vojáci ostatně mají prostředky k tomu, aby se nechali slyšet.“

O odrazu systematického a soustředěného ideologického působení na příslušníky ozbrojených sil a na obyvatelstvo Francie napovídají výzkumy veřejného mínění, které pravidelně připravuje a vyhodnocuje armádní služba pro informaci a pro styk armády s veřejností (SIRPA). Její poznatky jsou pozoruhodné z následujících důvodů:

1. Ukazují na úspěšnost ideového působení na Francouze po dobu jejich základní vojenské služby. Jestliže např. mezi těmi, kteří ještě vojenskou službu nevykonávali, se jen 42 % dotázaných domnívá, že vojenská základní služba je nezbytná, pak mezi těmi, kteří ji absolvovali, to je již plných 67 % dotázaných. Navíc převládá názor, že délka vojenské základní služby je odpovídající, sdílí jej 59 % dotázaných, zatímco za nadbytečně dlouhou ji považuje pouze 29 % dotázaných. 73 % dotázaných Francouzů oceňuje to, že během základní vojenské služby dostali odpovídající vojenskou přípravu, zatímco za ztracený čas ji označilo pouze 24 % dotázaných.

2. Ukazuje se, že naprostá většina Francouzů souhlasí s obecným zaměřením vojenské politiky Francie. Plných 69 % dotázaných vyjádřilo názor, že věrohodnost obrany země musí být zakládána na jader-

ných zbraních, zatímco opačný názor vyjádřilo pouze 18 %. Navíc 72 % dotázaných schvaluje, aby vláda použila jaderné zbraně v případě, že Francie by byla ohrožena, zatímco odmítavé stanovisko vyjadřuje pouze 18 % dotázaných. Výsledek dlouhodobého ideologického zpracovávání se odráží rovněž v tom, že 51 % dotázaných vyjadřuje názor, že by bylo lepší vést válku než se podřítit „nadvládě cizí velmoci“.

3. **Stoupá prestiž francouzské armády v očích veřejnosti.** Od počátku osmdesátých let do současnosti počet těch, kdož oceňují „dobrou vycvičenost vojáků“ vzrostl z 35 % na 43 % dotázaných, počet těch, kteří považují armádu za účinnou, vzrostl z 56 % na 64 % a konečně počet těch, kdož oceňují odbornou úroveň a připravenost velitelského sboru francouzské armády vzrostl za stejné období z 53 % na 59 %.

Celospolečenské změny doprava se v politické charakteristice francouzské armády odrážejí její snadnější zpracovatelností v duchu antikomunismu a politiky z pozice síly. To usnadňuje formování takových názorů a stanovisek, které jsou v rozporu s pokrokovými tradicemi francouzského lidu — především se to projevuje v chladné reakci na sovětsko-americkou smlouvu z prosince roku 1987 a tvrdošijném odmítání toho, aby se také Francie výhledově připojila k procesu jaderného odzbrojování. Dále se to projevuje v tom, že příslušníci armády včetně vojáků základní služby jsou snadněji zpracovatelní v pří-

pravě na intervenční boje v zámoří. Vystupňovaný nacionalismus a rasové předsudky vedou k tomu, že stále větší část vojáků přijímá za své teze, podle kterých jde do zámoří s cílem „chránit civilizaci a zájmy Francie“ a vůbec nepřemýšlí, že v naprosté většině případů jde o akce proti národně osvobozeneckým a pokrokovým silám.

Odras celkových změn doprava je zvláště závažný v přípravě francouzské armády na boj proti vojskům států Varšavské smlouvy. Naprostá většina francouzských vojáků souhlasí s tím, že bylo vytvořeno tzv. vojsko pro rychlé nasazení (FAR), jehož dvě nejsilnější divize jsou připravovány výlučně pro boj proti vojskům států Varšavské smlouvy. To je výrazná změna oproti minulosti — jestliže za de Gaulla se zdůrazňovalo, že Francie se nenechá vtáhnout do války, která by nebyla vedena v jejím zájmu, pak dnes se nejsilnější složky její pozemní armády připravují na to, aby bojovaly v prvním sledu armád NATO daleko na východ od hranic svého státu. Velitelský sbor přitom vyjadřuje spokojenost s tím, že u těchto svazů a svazků si každoročně nejméně 10 % vojáků základní služby prodlužuje službu alespoň o 6 měsíců. Navíc útvary, které se připravují na boj proti ozbrojeným silám ČSSR a dalších států Varšavské smlouvy, vyznačují se velmi dobrou úrovní bojové přípravy a nižším počtem kázeňských přešlupků nežli činí průměr celé francouzské armády. To vše jsou tedy skutečnosti, které ukazují, že francouzská armáda zůstává silným a nebezpečným nástrojem politiky francouzského imperialismu.

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Йиржи Шедивы

Вопросы повышения эффективности воспитательной работы в свободное время 3

Автор основывается на основных документах командования армии, в которых подчеркивается мысль о необходимости создания простора для развития творческого интереса и углубления эффективности воспитания, а также для восстановления физических и психических сил военнослужащих. В статье содержится два варианта решения данного вопроса — организационное обеспечение и целенаправленное использование.

Подполковник Франтишек Варга

Основные задачи партийно-политической работы в процессе мобилизационной подготовки и обучения резервистов 7

Статья знакомит с задачами и способами проведения партийно-политической работы при политобеспечении мобилизационной готовности частей, в том числе и готовности резервистов. Автор основывается на собственном опыте по политическому обеспечению мобилизационных задач тылового учреждения.

Франтишек Несвадба, кандидат исторических наук

Пятьдесят лет от мюнхенского диктата 11

Автор решает проблематику мюнхенского предательства империалистических великих держав, чешского и словацкого правящего буржуазного класса в 1938 году. Кроме этого рассматривает вопросы безопасности Чехословакии и ее обороны.

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Генерал-полковник Н. А. Зотов

Военно-техническая часть военной доктрины государств-участников Варшавского Договора 17

Сначала автор рассматривает характерные черты военной доктрины стран НАТО; подчеркивает принципиальные различия между доктринами НАТО и Варшавского Договора. Далее разбирает военно-техническую часть военной доктрины государств-участников Варшавского Договора с точки зрения ее содержания.

Полковник Мирослав Викторжик

Вопросы эшелонирования обороны и подготовки оборонительной операции 27

На основе выводов военной доктрины государств-участников Варшавского Договора автор рассматривает вопросы подготовки оборонительной операции, эшелонирования обороны, подготовки и занятия отдельных оборонительных рубежей и позиций, работы командующих (командиров) и штабов.

Подполковник Ладислав Горах

Оборонительный бой дивизии 31

Автор рассматривает роль и место дивизии в оборонительной операции армии с упором на организацию обороны, эшелонирование оборонительных позиций, инженерное оборудование обороны, планирование и ведение боя.

Генерал-майор Вацлав Роучка, кандидат военных наук, доцент

Создание условий для перехода войск в контрнаступление 35

Автор описывает основные условия перехода войск в контрнаступление, его варианты, цели, организацию, создания ударных группировок и вопросы работы командующих (командиров) и штабов.

Подполковник Франтишек Валах, кандидат военных наук

Современные проблемы маневра в операции 39

Автор рассматривает виды маневра и обсуждает проблематику маневра силами, средствами, огнем (ударами) с точки зрения применения противником высокоточного оружия и разведывательно-ударных комплексов.

Подполковник Ярослав Земян	
Документация для управления действиями при приведении войск в высшие степени боевой готовности	45
Автор разбирает причины постоянного совершенствования боевой и мобилизационной готовности и на основе этого показывает необходимость разработки конкретной документации в этой области. Далее ознакомиет с содержанием важнейших документов.	
Подполковник Мирослав Кучера	
Маскировка и защита от высокоточного оружия	51
Автор подчеркивает, что принятие последовательных пассивных мероприятий по маскировке может иметь более высокую эффективность в деле защиты войск от высокоточного оружия противника, чем активные действия своих огневых средств.	
Подполковник Эмил Драчка, кандидат военных наук	
Химическое обеспечение армейского тыла	56
Автор указывает, что химическое обеспечение относится к важнейшим составным частям общего комплекса оперативного обеспечения действий армейского тыла. Далее подчеркивает, что правильной и современной организацией, соблюдением принципов и мероприятий можно достичь минимальных потерь как в условиях применения ОМП, так и обычных средств поражения.	
Генерал-лейтенант Ладислав Стах	
Особенности организации связи на коалиционных учениях союзных армий	66
Автор рассматривает особенности организации связи на коалиционных учениях армий стран Варшавского Договора. Далее анализирует возможности уже полученного опыта при планировании и организации связи, эксплуатационно-технической службы для повышения качества связи.	
Полковник Ярослав Лишка	
Организация продовольственного обеспечения войск фронта в ходе оборонительной операции	74
Автор представляет общий образ проблематики системы обеспечения продуктами в ходе оборонительных операций, уделяя основное внимание начальному периоду войны.	

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Применение десантно-штурмового соединения во фронтовой наступательной операции	79
Вопросы повышения боевой готовности сил и средств РЭБ	83

ИНФОРМАЦИИ

Майор Ян Ахлер, кандидат философских наук	
Политическая характеристика французской армии	85
Автор основывается на том, что Франция является одной из важнейших капиталистических стран, в которой очень важную роль играет армия и военная политика. Анализирует изменения в политическом образе мышления французов и отношения военных к политике.	